

Jačanje suradnje dionika za tranziciju sustava centralnog grijanja i hlađenja

REHEATEAST Policy Brief br. 2 | Izgradnja poticajnog upravljanja i uključivanja dionika za održivu tranziciju sustava grijanja

Nadovezujući se na različita REHEATEAST savjetovanja i ankete, ovaj **drugi Policy Brief** ističe specifične strukturne prepreke i nedostatke u upravljanju koje su identificirali dionici diljem istočne dunavske regije. Dokument donosi proaktivne korake potrebne za ubrzanje tranzicije sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DH&C), naglašavajući ključnu ulogu suradnje dionika i ciljanih intervencija prilagođenih pojedinim državama.

Zašto je suradnja dionika važna

Sustavi daljinskog grijanja i hlađenja postaju sve važniji za ostvarenje europskih ciljeva energetske tranzicije i energetske sigurnosti, uključujući i područje istočne dunavske regije. Rast troškova energije, klimatski ciljevi, zastarjela infrastruktura i potreba za smanjenjem ovisnosti o uvoznim fosilnim gorivima povećavaju pritisak za modernizaciju postojećih sustava grijanja. Istodobno, iskustva diljem Europe pokazuju da uspješna tranzicija sustava daljinskog grijanja i hlađenja ne ovisi samo o ulaganjima i novim tehnologijama, već i o **učinkovitoj suradnji između vlada, jedinica lokalne samouprave, komunalnih poduzeća, investitora, stambenog sektora i potrošača**. Jača koordinacija i uključivije donošenje odluka smatraju se ključnim preduvjetima za ubrzanje tranzicije, osobito na lokalnoj razini, gdje lokalne vlasti imaju ključnu ulogu u koordinaciji dionika i provedbi održivih rješenja za grijanje.

Ključni izazovi upravljanja i provedbe tranzicije sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC)

Stabilni okviri politika su ključni

Savjetovanja i analize u okviru projekta REHEATEAST potvrđuju da su predvidivi i usklađeni dugoročni okviri ključni za uspješan razvoj sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC). Iako se ciljevi dekarbonizacije sve više odražavaju u nacionalnim strategijama, provedba je često oslabljena fragmentiranim zakonodavstvom, preklapajućim institucionalnim nadležnostima i nedostatnom koordinacijom između različitih razina upravljanja.

Financijske i regulatorne prepreke i dalje otežavaju razvoj daljinskog grijanja i hlađenja

Mnogi projekti daljinskog grijanja i hlađenja (DHC) još uvijek uvelike ovise o javnom i EU financiranju, dok su privatna ulaganja i dalje ograničena zbog regulatorne nesigurnosti i nejasnih dugoročnih uvjeta ulaganja. Stabilni tarifni sustavi, pojednostavljeni administrativni postupci i financijski instrumenti bolje usklađeni s ciljevima politika prepoznati su kao važni preduvjeti za ubrzanje ulaganja.

Općine imaju središnju ulogu, ali kapaciteti su i dalje ograničeni.

Lokalne vlasti široko su prepoznate kao ključni akteri u energetske planiranju, razvoju infrastrukture i komunikaciji s drugim dionicima, uključujući građane. Međutim, općinama često nedostaju dovoljni kadrovski kapaciteti, tehnička stručnost i financijska sredstva, što ograničava njihovu sposobnost učinkovitog vođenja složenih projekata tranzicije sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC).

Uključivanje dionika mora postati sustavnije.

Suradnja između ministarstava, jedinica lokalne samouprave, komunalnih poduzeća, regulatora i investitora često je još uvijek neformalna i temelji se na pojedinačnim projektima. Jačanje trajnih platformi za dijalog te osiguravanje snažnijeg uključivanja udruga suvlasnika, upravitelja zgrada i krajnjih korisnika smatraju se ključnim preduvjetima za unapređenje upravljanja, podršku razvoju projekata, jačanje povjerenja javnosti i povećanje učinkovitosti provedbe.

Perspektive specifične za pojedine zemlje

BiH: Povjerenje i uključenost dionika i dalje su niski zbog zamora od konzultacija uzrokovanog prethodnim studijama i slabe provedbe reformi.

Bugarska: Politička nestabilnost i institucionalne promjene značajno utječu na uključivanje dionika i kontinuitet politika.

Hrvatska: Modernizacija postojećih sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC) mora prethoditi širenju mreže, uz snažan fokus na geotermalne mogućnosti.

Mađarska: Subvencije za fosilna goriva i regulirane strukture cijena smanjuju poticaje za energetske učinkovitost i integraciju obnovljivih izvora energije.

Rumunjska: Fragmentirano planiranje i slaba koordinacija između razina upravljanja ostaju središnji sustavni izazov.

Slovačka: Potrebna je snažnija međusektorska koordinacija i jasnije strateško pozicioniranje sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC).

Srbija: Reforma obračuna temeljenog na potrošnji smatra se najhitnijim korakom za poboljšanje učinkovitosti i uključivanja potrošača. **Slovenija:** I dalje postoji značajan jaz između relativno snažnih strateških okvira i slabe praktične provedbe.

Slovenija: I dalje postoji značajan jaz između relativno snažnih strateških okvira i slabe praktične provedbe.

Što je potrebno učiniti: Preporuke za politike

A Ojačati upravljanje i koordinaciju politika

- Uspostaviti koherentne dugoročne okvire za razvoj sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC).
- Poboljšati koordinaciju između energetskih, klimatskih, politika obnove zgrada i prostornog planiranja.
- Uspostaviti trajne platforme za dijalog između svih relevantnih dionika.

B Ojačati suradnju dionika i kapacitete jedinica lokalne samouprave.

- Pružiti podršku jedinicama lokalne samouprave kroz tehničku ekspertizu i kapacitete za pripremu projekata.
- Institucionalizirati uključivanje dionika tijekom planiranja i provedbe.
- Osigurati snažnije uključivanje stambenih zajednica, upravitelja zgrada i potrošača.

C Ubrzati implementaciju i ulaganja

- Uskladiti mehanizme financiranja s dugoročnim ciljevima politika.
- Pojednostavniti administrativne postupke i procedure izdavanja dozvola.
- Ubrzati potporu za integraciju obnovljivih izvora energije, oporabu otpadne topline i modernizaciju sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC).

Iskustva iz Danske pokazuju da dugoročno planiranje toplinskih sustava na razini lokalne samouprave, stabilni mehanizmi financiranja te bliska suradnja između jedinica lokalne samouprave i komunalnih poduzeća mogu značajno ubrzati modernizaciju sustava daljinskog grijanja i integraciju obnovljivih izvora energije.

Ključna poruka za donositelje odluka

Konzultacije i ankete provedene u okviru projekta REHEATEAST potvrđuju da zemlje istočne dunavske regije dijele zajedničku ambiciju modernizacije sustava daljinskog grijanja i hlađenja (DHC) te smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima. Istodobno, analize su pokazale da se prepreke tranziciji značajno razlikuju među državama – od regulatornih i financijskih ograničenja do slabe institucionalne koordinacije i sporih provedbenih kapaciteta. Rješavanje tih izazova specifičnih za pojedine zemlje, uz jačanje upravljanja, stabilnosti politika i suradnje dionika, bit će ključno za ubrzanje modernizacije i dekarbonizacije sustava DHC-a u cijeloj regiji. To bi trebalo biti podržano strateškim planiranjem toplinske energije, jačanjem kapaciteta lokalne samouprave te bržom primjenom obnovljivih izvora energije i rješenja za iskorištavanje otpadne topline, kako bi se postigao održiviji, otporniji i niskouglični sektor DHC-a u regiji.

Za više informacija kontaktirajte:

Lea Leopoldović, Energetski institut Hrvoje Požar
lleopoldovic@eihp.hr

Co-funded by the European Union